

16. Ryabovol, L. T. (2015). System of education of elementary and high school students [Systema navchannia uchniv osnovnoi i starshoi shkoly]: diss. /.. Doctor of Pedagogical Sciences. Kyiv, 600 s. [in Ukrainian]
17. Yasutis, G., Mikova, R. (2023). Parameters of effective military training in international humanitarian law [Parametry efektyvnoi viiskovoi pidhotovky z mizhnarodnoho humanitarnoho prava]. DCAF, 37 s. URL: <http://surl.li/oqsuhr> [in Ukrainian]
18. Prescott Jody (2008). Training in the Law of Armed Conflict – A NATO Perspective. *Journal of Military Ethics*. Vol. 7. № 1. S. 66-75. DOI: <https://doi.org/10.1080/15027570801951475> [in English]

Стаття надійшла до редакції 15.05.2024

УДК 341.4

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-16-246-252

Тітко Ельвіра Валентинівна,
доктор юридичних наук, доцент
професор кафедри міжнародного права,
європейської та євроатлантичної інтеграції
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
Голова ГО «Український осередок з прав людини та
розвитку освітніх новацій»
tev.law.ua@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-7485-2623

Сацук Мирослава Святославівна,
здобувачка II курсу, юридичного інституту
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
satsykymyroslava@gmail.com
ORCID ID: 0009-0000-6780-9355

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РАТИФІКАЦІЇ РИМСЬКОГО СТАТУТУ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена проблемам та перспективам ратифікації Римського статуту Міжнародного кримінального суду в Україні, що обумовлено важливістю інтеграції України у систему міжнародного правосуддя та її прагненням до зміцнення верховенства права. Римський статут, що є установчим документом Міжнародного кримінального суду (МКС), передбачає юрисдикцію над найбільш серйозними міжнародними злочинами, такими як геноцид, воєнні злочини та злочини проти людяності. Ратифікація цього статуту є важливим кроком для будь-якої держави, що прагне приєднатися до глобальних зусиль з боротьби з безкарністю за такі злочини.

Досліджено, що визначена тематика є досить суперечливим, адже викликає широкі дискусії. В умовах збройної агресії проти України ратифікація Римського статуту постає критично-важливим інструментом задля забезпечення дотримання норм міжнародного права, захисту прав та свобод людини, а також державного суверенітету. Висвітлено головні проблеми, що включають невідповідність норм Римського статуту законодавству України, що вбачається у Конституції та Кримінальному кодексі держави, невизначеність внутрішньої кримінально-правової політики, зокрема у питанні розкриття поняття злочинів агресії, а також імплементації норм Статуту МКС у національну правову систему спираючись на реформи для підготовки судових органів та національного законодавства у відповідності міжнародним стандартам.

Розглянуто особливості співпраці України та Міжнародного кримінального суду у забезпеченні притягнення до відповідальності осіб за злочини проти людяності, геноцид, воєнні злочини, а також злочини агресії вчинені на території держави країною-агресором. Для цього відмічено роботу Офісу Міжнародного кримінального суду в Україні, що свідчить про зміцнення партнерства, а також підвищення ефективності у розслідуванні міжнародних злочинів.

У роботі зосереджено увагу на думках провідних науковців, що стосується теми статті. За результатами спостережень встановлено, що надання згоди на обов'язковість цього документу має значні позитивні наслідки для України, включаючи можливість бути повноцінним учасником процесу в усіх структурах Міжнародного кримінального суду, забезпечення покарання осіб, які вчинили міжнародні злочини, а також стимулювання національних органів до ефективного розслідування злочинів і дотримання міжнародних стандартів, що зрештою сприяє зміцненню правосуддя, розвитку міжнародного співробітництва та захисту прав людини в умовах збройної агресії.

Ключові слова: Римський статут, Міжнародний кримінальний суд, ратифікація, юрисдикція, злочин геноциду, злочини проти людяності, воєнні злочини, злочин агресії.

Titko E., Satsyk M. PROBLEMS AND PROSPECTS OF RATIFICATION OF THE ROME STATUTE OF THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT IN UKRAINE.

The article is devoted to the problems and prospects of ratification of the Rome Statute of the International Criminal Court in Ukraine, which is due to the importance of Ukraine's integration into the international justice system and its desire to strengthen the rule of law. The Rome Statute, which is the founding document of the International Criminal Court (ICC), provides for jurisdiction over the most serious international crimes, such as genocide, war crimes and crimes against humanity. Ratification of this statute is an important step for any state seeking to join global efforts to combat impunity for such crimes.

It was discovered that this topic is quite controversial, as it causes wide discussions. In the context of the armed aggression against Ukraine, ratification of the Rome Statute becomes a critical tool for ensuring compliance with international law, protection of human rights and freedoms, and state sovereignty. The main problems were highlighted, including the inconsistency of the Rome Statute with the legislation of Ukraine, as reflected in the Constitution and the Criminal Code of the state, the uncertainty of domestic criminal law policy, in particular in the issue of disclosing the concept of crimes of aggression, and the implementation of the ICC Statute into the national legal system, based on reforms to prepare the judiciary and national legislation in accordance with international standards.

The article also examines the peculiarities of cooperation between Ukraine and the International Criminal Court in ensuring the prosecution of persons for crimes against humanity, genocide, war crimes and crimes of aggression committed on the territory of the state by the aggressor country. For this purpose, the work of the Office of the International Criminal Court in Ukraine was noted, which indicates the strengthening of partnerships and increased efficiency in the investigation of international crimes.

The work focuses on the opinions of leading scholars related to the topic of the article. Based on the results of the observations, it is established that the consent to be bound by this document has significant positive consequences for Ukraine, including the opportunity to be a full participant in the process in all structures of the International Criminal Court, ensuring the punishment of perpetrators of international crimes, as well as stimulating national authorities to investigate crimes more effectively and comply with international standards, which ultimately contributes to the strengthening of justice, the development of international cooperation, and the protection of human rights in the context of armed aggression.

Key words: Rome Statute, International Criminal Court, ratification, jurisdiction, crime of genocide, crimes against humanity, war crimes, crime of aggression.

Постановка проблеми. Ратифікація Україною Римського статуту Міжнародного кримінального суду (далі — МКС або Суд) є важливим кроком у переслідуванні та засудженні осіб, відповідальних за серйозні міжнародні злочини такі як: геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини та злочини агресії. Останні десятиліття ратифікація Римського статуту є предметом широких дискусій, адже може забезпечити для країни захист прав людини та міжнародного правопорядку, проте разом з тим вона породжує ряд проблем та викликів. Україна була однією із держав-підписантів Заключного Акта Римської дипломатичної конференції, відповідно до якого було ухвалено Римський статут МКС. Держава брала активну участь у розробці документу, про що свідчить присутність делегації від України на цій конференції. Держава підписала Статут, проте досі не ратифікувала його. Так, ратифікація цього договору є актуальною на сьогодні, адже викликає питання подальшого засудження країни-агресора за міжнародні злочини, вчинені проти держави Україна та її громадян. Не зважаючи на визнання юрисдикції Суду активну співпрацю України та МКС, ратифікація Римського статуту залишається питанням, яке потребує уваги та дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У доктрині міжнародного права питання ратифікації Україною Римського статуту є досить поширеним. Так, серед сучасних досліджень можна виділити таких вітчизняних науковців: М. В. Буроменський, В. Г. Буткевич, О. В. Задорожній, П. Д. Пилипенко, М. М. Гнатівський, Л. Б. Тарасенко, Н. В. Камінська, М. І. Смирнов, Р. А. Волинець, Ю. В. Орлов та інші.

Метою статті є широкий аналіз проблем, що виникають та перспектив щодо ратифікації Римського статуту МКС Україною з урахуванням внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливають на прийняття відповідного рішення. Крім того, мета полягає в оцінці актуальності цього питання в сучасних умовах, з урахуванням динаміки подій в Україні та на міжнародній арені після початку збройної агресії проти країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ратифікація Римського статуту є не тільки важливою для забезпечення захисту прав людини, а й обов'язковою з огляду на вступ України до Європейського Союзу та підписання 27 червня 2014 року Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Держава взяла на себе зобов'язання відповідно до цього міжнародного договору [11]. Таким чином, відповідно до статті 8 Угоди про асоціацію «сторони співробітничать з метою зміцнення миру та міжнародного правосуддя шляхом ратифікації та імплементації Римського статуту МКС 1998 року та пов'язаних з ним документів». Безпосередній обов'язок прийняття цього документу закріплено і в пункті 3 статті 24 Угоди про асоціацію.

У Законі України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02.06.2016 р. визначаються зміни щодо статті 124 Конституції України, а саме можливість визнання Україною юрисдикції МКС на умовах, визначених Римським статутом МКС, що із набуттям чинності 30.06.2019 р. закріплено у частині шостій цієї статті [5]. Ці зміни надали можливість широкій майбутній співпраці держави із Судом. Незважаючи на те, що Україна досі не ратифікувала цей документ, вона вже двічі визнала юрисдикцію МКС згідно пункту 3 статті 12 Римського статуту, у якій зазначається, що «будь-яка держава, що не є учасницею Статуту може визнати юрисдикцію МКС по конкретному злочину, подаючи заяву секретарю МКС». Тим самим така держава бере на себе зобов'язання беззаперечно співпрацювати із Судом. Так, у Заяві Верховної

Ради України від 25 лютого 2014 року є звернення до МКС з метою притягнення до кримінальної відповідальності вищих посадових осіб України щодо передбачених статтею 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду злочинів проти людяності під час мирних акцій протестів громадян, що відбулися з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року у м. Києві та інших містах України [3]. Наступною була Постанова Верховної Ради України від 4 лютого 2015 року, у якій містилась заява щодо визнання Україною юрисдикції МКС щодо скоєння вищими посадовими особами країною-агресором, а також керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР» злочинів проти людяності та воєнних злочинів, починаючи з 20 лютого 2014 року і по теперішній час, що створило тяжкі наслідки та призвело до масових вбивств українських громадян [7]. Обидві заяви були надіслані секретарю МКС, тим самим підтверджуючи лише часткове визнання державою юрисдикції МКС, адже це відбулося в певних часових та територіальних межах. Повноцінно це відбудеться лише через процес ратифікації Римського статуту, що є досить проблемним питанням на сьогодні.

Головною проблемою ратифікації Римського статуту є його невідповідність нормам Конституції України. Так, згідно висновку Конституційного Суду України від 11 липня 2001 року існує перелік норм міжнародного договору, що суперечить головному закону України [2]. Зокрема, істотною суперечністю є те, що МКС діє за принципом комплементарності, тобто доповнює національні системи кримінального правосуддя, а не замінює їх, що визначається статтею 1 Статуту МКС, а також десятою абзаці преамбули Статуту. У деяких частинах цього документу ця функція є більш конкретизованою. Так, у пункті 2 статті 4 Статуту закріплено, що «Суд може здійснювати свої функції і повноваження на території будь-якої держави-учасниці та, за спеціальною угодою, на території будь-якої іншої держави». Також у пункті 1 статті 17 договору визначається, що «справа не може бути прийнятою до провадження тоді, коли у цій справі здійснюється розслідування або кримінальне переслідування державою, яка має юрисдикцію щодо неї, крім випадків, коли така держава не бажає або не здатна належним чином здійснювати розслідування або кримінальне переслідування» [8]. З іншої сторони, у пункті першому статті 124 Конституції України визначено, що «Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються». Отже, ця норма Римського статуту суперечить нормі головного закону України, а так, приєднання держави до цього документу відповідно до частини другої статті 9 Конституції України можливе лише після внесення до неї відповідних змін [1].

Через аналіз невідповідності законодавства України щодо Римського статуту доцільним є також відзначити, що Пилипенко В. П. визначає невідповідність розділу XX Кримінального кодексу України (далі – ККУ) «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» нормам Статуту. Це виражається у тому, що у ККУ немає визначення поняття «злочини проти людяності», а також поняття агресії, воєнних злочинів та геноциду неповністю відповідні вимогам міжнародного права [13, 277 с.]. Зокрема, у частині 1 статті 442 ККУ визначається, що «геноцид — це умисно вчинене діяння, з метою повного або часткового знищення будь-якої національної, етнічної, расової чи релігійної групи шляхом позбавлення життя членів такої групи чи заподіяння їм тяжких тілесних ушкоджень, створення для групи життєвих умов, розрахованих на повне чи часткове її фізичне знищення, скорочення дітонародження чи запобігання йому в такій групі або шляхом насильницької передачі дітей з однієї групи в іншу». Поняття воєнних злочинів розкрито у частині 1 статті 438 ККУ і закріплене як порушення законів та звичаїв війни, а саме жорстоке поводження з військовополоненими чи цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території тощо, на які Верховна Рада України надала згоду на їх обов'язковість, а також видача наказу про вчинення таких дій [4]. У Римському статуті МКС такі поняття є значно ширшими, тому для ратифікації цього документу необхідним є внесення відповідних змін до кримінального законодавства України. Так, 3 травня 2022 року Верховною Радою України було ухвалено проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом», що набрав чинності 20 травня 2022 року і передбачає зміни у розділі IX ККУ «Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом», а також деяких окремих статей [6]. Такі зміни свідчать про бажання України співпрацювати з МКС, адже країна визнала юрисдикцію Суду згідно частини 3 статті 12 Статуту.

В доктрині українського права існує ряд думок щодо ратифікації Римського статуту. Деякі науковці заперечують користь Статуту та наполягають на його шкоді для громадян України, адже, як зазначає Смирнов М. І. «надання юридичної сили цьому документу поширить юрисдикцію Суду на територію держави, наслідком чого стане і судимість військових Збройних Сил України» [15, с. 167]. Проте, відповідно до статті 51 Статуту Організації Об'єднаних Націй (далі – Статут) «Даний Статут жодним чином не зачіпає невід'ємного права на індивідуальну або колективну самооборону, якщо відбудеться збройний напад на Члена Організації, доти, поки Рада Безпеки не вдається до заходів, необхідних для підтримки міжнародного миру й безпеки...», а, отже, Україна, будучи членом Статуту, має повне право на самооборону, у тому числі, використовуючи свої Збройні сили [9]. Про це свідчить преамбула Римського статуту, де зазначено, що держави-учасниці підтверджують цілі та принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй. Так, відповідальність несуть лише ті особи, що віддавали злочинні накази в контексті злочинів проти людяності, воєнних злочинів, геноциду та злочинів агресії.

У цьому контексті Орлов Ю. В. відзначає, що «перепоною для ратифікації Статуту МКС є невизначеність внутрішньої кримінально-правової політики, що характеризується злочинами, здійсненими на Майдані у 2014 році, а також злочинами, вчиненими угрупованнями «ДНР» та «ЛНР». Дискусії полягають у визначенні цих злочинів як актів тероризму чи злочини збройної агресії з боку країни-агресора» [12, с. 18]. У цьому плані доцільним буде віднести дані дії до злочинів агресії, які визначаються у частині 1 статті 5 Римського статуту МКС. Так, злочини агресії становлять одну з найскладніших та найконтroversійніших категорій злочинів у міжнародному праві. Спроба визначити злочини агресії та встановити умови для їхнього переслідування передбачає складні правові та політичні виклики. Встановлення чіткого та узгодженого визначення цього злочину є ключовим завданням для МКС. Також необхідно врахувати, що МКС здійснює юрисдикцію стосовно злочинів агресії лише після прийняття спеціального положення, яке містить визначення цього злочину та встановлює умови для її юрисдикції. Це положення повинно бути сумісним з положеннями Статуту Організації Об'єднаних Націй. Така вимога може викликати складнощі у забезпеченні відповідності міжнародним стандартам та процедурам. Зазначені обставини свідчать про те, що ратифікація Римського Статуту МКС Україною створює серйозні виклики, особливо у контексті дій, які можуть бути віднесені до злочинів агресії. Так, на сьогодні, вирішення цих питань включає широку міжнародну співпрацю, а також узгодження політичних та правових підходів.

Також присутній ряд інших проблем, що виявляється у внутрішніх реформах для підготовки судових органів та національного законодавства у відповідності міжнародним стандартам МКС, що виражається у імплементації норм Статуту МКС у національну правову систему. Так, Щербань С. В. та Камінська Н. В. вважають доцільним способом імплементації ухвалення комплексного законодавчого акта, що охоплює всі аспекти, пов'язані із введенням Статуту в національне законодавство. Такий закон матиме перевагу у разі колізій з іншим законодавством. Також можна внести поправки до відповідних законодавчих актів окремо, що передбачає внесення змін і доповнень до Конституції, галузевих кодексів або законів окремо. Це дозволяє більш детально врахувати визнання юрисдикції МКС, хоча внесення змін до Конституції може бути складним. Останнім методом є внесення змін до законодавчих актів зі створенням спеціального законодавства про співпрацю з МКС. Це може сприяти ефективній співпраці з МКС та врахуванню всіх необхідних аспектів [17, с. 140].

У своїй роботі Смирнов М. І. розглядає ратифікацію Римського статуту з позитивної сторони. Зокрема, науковець стверджує, що дана процедура надасть Україні можливість бути повноцінним учасником процесу в усіх структурах МКС, а також мати право: бути членом Асамблеї держав-учасниць Римського статуту МКС; виносити питання на порядок денний Асамблеї та брати активну участь в її роботі; формувати бюджет на розслідування справ в Україні; брати участь у виборах Прокурора МКС; брати участь у формуванні складу МКС; вносити кандидатуру судді від України. Також із ратифікацією цього документу у країні буде широкий перелік інших інструментів впливу на МКС [15, с. 168].

Тарасенко Л. Б. зазначає, що позитивними наслідками для України також буде забезпечення можливості безпосереднього покарання осіб, які скоюють міжнародні злочини. Також національні органи будуть стимульовані до більш ефективного розслідування злочинів і дотримуватись міжнародних стандартів. А отже, ратифікація Статуту сприятиме зміцненню правосуддя, міжнародного співробітництва та захисту прав людини в Україні, а також впливатиме на міжнародну політику щодо конфлікту з країною-агресором [16, с. 88].

Не зважаючи на ряд проблемних питань та широких дискусій стосовно ратифікації Римського статуту МКС, діяльність Суду є надзвичайно важливою та перспективною в умовах агресії та збройного конфлікту. На сьогодні МКС поступово розглядає питання щодо міжнародних злочинів, вчинених на території України з 2013 року. Відповідно до інформації, зазначеної на офіційному сайті МКС, широка діяльність Суду розпочалась із початком повномасштабного вторгнення держави-агресора на територію України. Починаючи з 1 березня 2022 року ряд держав-учасниць Римського статуту направили свої звернення Офісу МКС щодо розслідування ситуації в Україні [18].

У контексті відповідальності за злочини країни-агресора, вчинені на території України, науковець Смирнов М. І. висуває думку створення спеціального суду *ad hoc*, що буде будуватися на засадах і принципах Римського статуту МКС, для розслідування злочинів агресії, адже даний вид порушень міжнародного права має виняткову юрисдикцію. Тому повинно бути проведено ретельне розслідування та притягнення всіх винних до відповідальності. Створення такого трибуналу забезпечить ефективне та об'єктивне розслідування злочинів агресії [14, с. 407].

Задля співробітництва України та МКС 23 березня 2023 року було підписано Угоду між Кабінетом Міністрів України та Міжнародним кримінальним судом про створення Офісу Міжнародного кримінального суду в Україні. Відповідно до статті 2 цього договору його метою є «сприяння роботі МКС на території України у зв'язку з усіма ситуаціями та справами, що перебувають зараз на розгляді Суду. В усіх випадках, коли ця Угода покладає зобов'язання на компетентні органи України, остаточною відповідальністю за виконання таких зобов'язань, покладається на Уряд України» [10].

Висновки. Отже, ратифікація Римського статуту Міжнародного кримінального суду породжує більше позитивних наслідків, аніж негативних, адже є важливим кроком у забезпеченні притягнення до відповідальності осіб, що вчинили найтяжчі злочини міжнародного права, такі як: злочини проти людяності,

воєнні злочини, геноцид та злочини агресії. При розгляді питання ратифікації Римського статуту Україною було досліджено досить протилежні думки стосовно позитивних та негативних наслідків. Будучи державою, що має статут кандидата на вступ в Європейський Союз, Україна зобов'язана надати згоду на обов'язковість цього документу.

Беззаперечним є важливість покарання осіб, причетних до злочинів, скоєних на території України з 2014 року. Починаючи із дій агресія з 24 лютого 2022 року список таких злочинів став значно більшим і нагальність притягнення до відповідальності стала вкрай необхідною. Так, згідно Римському статуту держава може визнавати юрисдикцію Суду відповідно певного злочину, при цьому широко співпрацюючи без затримок та винятків. Україна визнала юрисдикцію Міжнародного кримінального суду відповідно до двох заяв, зроблених Верховною Радою України. Проблема ратифікації цього документу, насамперед, є його часткова невідповідність головному Закону України, а також розділу XX Кримінального кодексу України. Деякі юристи та науковці зазначають, що надання згоди на обов'язковість Римського статуту стане проблемою для ведення Україною військових дій задля захисту своїх громадян та території, при тому, що до відповідальності підлягатимуть і Збройні сили України, проте розглядаючи нормативні акти у міжнародному праві можна дійти висновку, що такі припущення є хибними. Без сумнівів, ратифікація цього важливого у міжнародному праві документу принесе більше перспектив, ніж проблем, адже на сьогоднішній день притягнення до відповідальності країни-агресора постає на перше місце.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text>
2. Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут) : Висновок Конституц. Суду України від 11.07.2001 р. № 3-в/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01#Text>
3. Заява Верховної Ради України до Міжнародного кримінального суду про визнання Україною юрисдикції міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності вищими посадовими особами держави, які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян під час мирних акцій протестів у період з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року : Заява Верхов. Ради України від 25.02.2014 р. № 790-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/790-18#Text>
4. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III: станом на 28 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02.06.2016 р. № 1401-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text>
6. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом : Закон України від 03.05.2022 р. № 2236-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2236-20#Text>
7. Про Заяву Верховної Ради України "Про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій "ДНР" та "ЛНР", які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян" : Постанова Верхов. Ради України від 04.02.2015 р. № 145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-19#Text>
8. Римський статут міжнародного кримінального суду : Статут Міжнар. судів від 17.07.1998 р. : станом на 16 січ. 2002 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
9. Статут Організації Об'єднаних Націй : Статут Орг. Об'єдн. Націй від 26.06.1945 р. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unic/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf
10. Угода між Кабінетом Міністрів України та Міжнародним кримінальним судом про створення Офісу Міжнародного кримінального суду в Україні: Угода Міжнар. судів від 23.03.2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_001-23#Text
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Угода Україна від 27.06.2014 р. : станом на 30 листоп. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
12. Орлов Ю. В. Ратифікація Римського статуту Міжнародного кримінального суду й елементи політики у сфері протидії злочинності в Україні: проблеми гармонізації. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2020. Т. 22, № 1. С. 16–25. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2711b34d-db8d-4b04-93dc-7b9f92ea6ada/content>
13. Пилипенко В. П. Деякі питання співробітництва України та Міжнародного кримінального суду: правові аспекти. *Право і суспільство*. 2021. № 1. С. 273–279. URL: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.1.41>
14. Смирнов М. І. Спеціальний міжнародний трибунал ad hoc щодо злочину агресії Росії проти України як механізм для розслідування та притягнення до відповідальності країни-агресора за найтяжчий міжнародний злочин міжнародно-правові та юрисдикційні аспекти. *Київський часопис права*. 2023. № 1.

C. 403–410. URL: <https://doi.org/10.32782/kij/2023.1.62>

15. Смирнов М. І. Як ратифікація Римського статуту Міжнародного кримінального суду може вплинути на розслідування злочину агресії Росії проти України. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 6. С. 164–169. URL: <http://www.chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/download/343/300>

16. Тарасенко Л. Б. Ратифікація Римського статуту Україною: актуальність та наслідки. *Правова система держави: проблеми формування та перспективи розвитку в контексті євроінтеграції* : Матеріали Всеукр. наук. конф., м. Одеса, 7 груд. 2023 р. С. 86–90. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1ddaf166-44f9-4266-ba3e-e06f3bd0db1d/content>

17. Щербань Є. В., Камінська Н. В. Деякі питання імплементації Римського статуту про Міжнародний кримінальний суд. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. Т. 25, № 2. С. 138–143. URL: <https://doi.org/10.33270/01201152.138>

18. Ukraine. *International Criminal Court*. URL: <https://www.icc-cpi.int/situations/ukraine>

REFERENCES:

1. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, June 28). [Constitution of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

2. Vysnovok Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam Prezydenta Ukrainy pro nadannia vysnovku shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy Rym'skoho Statutu Mizhnarodnoho kryminalnoho sudu (sprava pro Rym'skyi Statut). (2001, July 11). [Opinion of the Constitutional Court of Ukraine in the case based on the constitutional submission of the President of Ukraine on the provision of an opinion on the conformity of the Constitution of Ukraine with the Rome Statute of the International Criminal Court (Rome Statute case)]. № 3-v/2001. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01#Text> [in Ukrainian].

3. Zaiava Verkhovnoi Rady Ukrainy do Mizhnarodnoho kryminalnoho sudu pro vyznannia Ukrainoiu yurysdyktsii mizhnarodnoho kryminalnoho sudu shchodo skoiennia zlochyniv proty liudianosti vyshchymy posadovymy osobamy derzhavy, yaki pryzvely do osoblyvo tiazhkykh naslidkiv ta masovoho vbyvstva ukraïnskykh hromadian pid chas myrnykh aksii protestiv u period z 21 lystopada 2013 roku po 22 liutoho 2014 roku. (2014, February 25). [Statement of the Verkhovna Rada of Ukraine to the International Criminal Court on Ukraines recognition of the jurisdiction of the International Criminal Court regarding the commission of crimes against humanity by high-ranking state officials, which led to particularly grave consequences and the mass murder of Ukrainian citizens during peaceful protests in the period from November 21, 2013 to 22 February 2014]. № 790-VII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/790-18#Text> [in Ukrainian].

4. Kryminalnyi kodeks Ukrainy. (2001, April 5). [Criminal codex of Ukraine]. Kodeks Ukrainy № 2341-III: stanom na 28 berez. 2024 r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].

5. Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo pravosudiv). (2016, June 2). [On amendments to the Constitution of Ukraine (regarding justice)]. *Zakon Ukrainy № 1401-VIII*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text> [in Ukrainian].

6. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo spivrobotnytstva z Mizhnarodnym kryminalnym sudom. (2022, May 3). [On making changes to the Criminal Procedure Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding cooperation with the International Criminal Court]. *Zakon Ukrainy № 2236-IX*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2236-20#Text> [in Ukrainian].

7. Pro Zaiavu Verkhovnoi Rady Ukrainy "Pro vyznannia Ukrainoiu yurysdyktsii Mizhnarodnoho kryminalnoho sudu shchodo skoiennia zlochyniv proty liudianosti ta voïennykh zlochyniv vyshchymy posadovymy osobamy Rosiiskoi Federatsii ta kerivnykamy terorystychnykh orhanizatsii "DNR" ta "LNR", yaki pryzvely do osoblyvo tiazhkykh naslidkiv ta masovoho vbyvstva ukraïnskykh hromadian". (2015, February 4). [On the Statement of the Verkhovna Rada of Ukraine "On Ukraines recognition of the jurisdiction of the International Criminal Court regarding the commission of crimes against humanity and war crimes by high-ranking officials of the Russian Federation and leaders of the terrorist organizations "DPR" and "LPR", which led to particularly grave consequences and mass murder of Ukrainian citizens"]. *Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy № 145-VIII*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-19#Text> [in Ukrainian].

8. Rym'skyi statut mizhnarodnoho kryminalnoho sudu. (1998, July 17). [The Rome Statute of the International Criminal Court]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text [in Ukrainian].

9. Statut Orhanizatsii Obiednanykh Natsii. (1945, June 26). [Charter of the United Nations]. Retrieved from: https://unic.un.org/aroundworld/unic/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf [in Ukrainian].

10. Uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Mizhnarodnym kryminalnym sudom pro stvorennia Ofisu Mizhnarodnoho kryminalnoho sudu v Ukraini. (2023, March 23). [Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the International Criminal Court on the establishment of the Office of the International Criminal Court in Ukraine]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_001-23#Text [in Ukrainian].

11. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odnii storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. (2014, June 27). [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy

Community and their member states, on the other hand]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian].

12. Orlov, Yu. V. (2020). Ratyfikatsiia Rym'skoho statutu Mizhnarodnoho kryminalnoho sudu y elementy polityky u sferi protydii zlochynnosti v Ukraini: problemy harmonizatsii. [Ratification of the Rome Statute of the International Criminal Court and elements of policy in the field of combating crime in Ukraine: problems of harmonization]. *Visnyk kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy. T. 22, № 1.* 16–25. Retrieved from: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2711b34d-db8d-4b04-93dc-7b9f92ea6ada/content> [in Ukrainian].

13. Pylypenko, V. P. (2021). Deiaki pytannia spivrobitnytstva Ukrainy ta Mizhnarodnoho kryminalnoho sudu: pravovi aspekty. [Some issues of cooperation between Ukraine and the International Criminal Court: legal aspects]. *Pravo i suspilstvo. № 1.* 273–279. Retrieved from: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.1.41> [in Ukrainian].

14. Smyrnov, M. I. (2023). Spetsialnyi mizhnarodnyi trybunal ad hoc shchodo zlochynu ahresii Rosii proty Ukrainy yak mekhanizm dlia rozsliduvannia ta prytiahnennia do vidpovidalnosti krainy-ahresora za naitiazhchy mizhnarodnyi zlochyn mizhnarodno-pravovi ta yurysdyktsiini aspekty. [Special international ad hoc tribunal on the crime of Russian aggression against Ukraine as a mechanism for investigation and prosecution of the aggressor country for the most serious international crime, international legal and jurisdictional aspects]. *Kyivskyi chasopys prava. № 1.* 403–410. Retrieved from: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.1.62> [in Ukrainian].

15. Smyrnov, M. I. (2022). Yak ratyfikatsiia Rym'skoho statutu Mizhnarodnoho kryminalnoho sudu mozhe vplynuty na rozsliduvannia zlochynu ahresii Rosii proty Ukrainy. [How the ratification of the Rome Statute of the International Criminal Court can affect the investigation of the crime of Russian aggression against Ukraine]. *Dniprovskyi naukovyi chasopys publichnoho upravlinnia, psykholohii, prava. № 6.* 164–169. Retrieved from: <http://www.chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/download/343/300> [in Ukrainian].

16. Tarasenko, L. B. (2023, December 7). Ratyfikatsiia Rym'skoho statutu Ukrainoiu: aktualnist ta naslidky. [Ratification of the Rome Statute by Ukraine: relevance and consequences]. *Pravova systema derzhavy: problemy formuvannia ta perspektyvy rozvytku v konteksti yevrointehratsii : Materialy Vseukr. nauk.konf.* 86–90. Retrieved from: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1ddaf166-44f9-4266-ba3e-e06f3bd0db1d/content> [in Ukrainian].

17. Shcherban, Ye. V., Kaminska, N. V. (2020). Deiaki pytannia implementatsii Rym'skoho statutu pro Mizhnarodnyi kryminalnyi sud. [Some issues of implementation of the Rome Statute of the International Criminal Court]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav. T. 25, № 2.* 138–143. Retrieved from: <https://doi.org/10.33270/01201152.138> [in Ukrainian].

18. Ukraine. (2022). *International Criminal Court*. Retrieved from: <https://www.icc-cpi.int/situations/ukraine> [in English].

Стаття надійшла до редакції 14.05.2024